

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОСВІТНІ ПРОГРАМИ
В ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Мелітополь
2021

Положення про освітні програми в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного / Ломейко О.П., Кюрчев С.В., Назаренко І.П., Ортіна Г.В., Іванова І.Є., Скляр Р.В. – Мелітополь: ТДАТУ, 2021. – 36 с.

Положення про освітні програми в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного розроблено відповідно до вимог Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (стаття 44. Акредитація освітньої програми), Закону України «Про вищу освіту» та Закону України «Про вищу освіту» (стаття 10. Стандарти вищої освіти, стаття 25. Акредитація освітньої програми), «Положення про організацію освітнього процесу в ТДАТУ».

Метою зазначеного Положення є визначення порядку розробки, затвердження, моніторингу та закриття освітніх програм в ТДАТУ та регламентує вимоги до її оформлення.

Авторський колектив:

ЛОМЕЙКО О.П. – проректор з НПР, к.т.н., доцент

КЮРЧЕВ С.В. – декан МТ факультету, к.т.н., професор

НАЗАРЕНКО І.П. – декан факультету ЕКТ, д.т.н., професор

ІВАНОВА І.Є. - декан факультету АТЕ, к.с.г.н., доцент

ОРТІНА Г.В. – в.о. декану факультету ЕБ, д.е. держ. упр., доцент

СКЛЯР Р.В. – завідувачка відділу моніторингу якості освітньої діяльності університету, к.т.н., доцент

РОЗГЛЯНУТО І УХВАЛЕНО
Протокол Науково-методичної
ради ТДАТУ
22 січня 2021 року №5

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол Вченої ради ТДАТУ
26 січня 2021 року №5

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
1.1. Нормативна база розробки освітніх програм	3
1.2. Глосарій	4
2. УМОВИ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ / ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ) ПРОГРАМИ	12
3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ	15
3.1. Порядок розробки освітніх програм	15
3.1.1. Ініціювання розробки освітньої програми	15
3.1.2. Вимоги до проектної групи з розробки освітніх (освітньо-професійних) програм	16
3.1.3. Розробка освітньої програми	18
3.1.4. Попереднє погодження змісту освітньої програми	18
3.1.5. Доопрацювання змісту освітньої програми	18
3.1.6. Затвердження освітньої програми	18
3.2 Оформлення опису освітньої програми	18
3.2.1. Титульний аркуш	18
3.2.2. Лист погодження	19
3.2.3. Передмова	19
3.2.4. Профіль освітньої програми за спеціальністю	19
3.2.5. Перелік компонент освітньої програми	22
3.2.6. Структурно-логічна схема освітньої програми	24
3.2.7. Форма атестації здобувачів вищої освіти	24
3.2.8. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти	26
3.2.9. Пояснювальна записка щодо відповідності складових ОП	26
3.2.10. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма	28
4. ОНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ/ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ) ПРОГРАМ	29
4.1 Моніторинг та удосконалення освітньої програми	29
4.2 Модернізація освітньої програми	29
5. ПОРЯДОК ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	31
6. ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ	32
ДОДАТКИ	33
Додаток 1 Зразок титулу освітньої програми	33
Додаток 2 Лист погодження освітньої програми	34
Додаток 3 Зразок передмови до освітньої програми	35

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Нормативна база розробки освітніх програм.

1.1.1 Положення про освітні програми в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного (далі – Положення) визначає систему розроблення, затвердження, реалізації, моніторингу та перегляду освітніх та освітньо-професійних програм незалежно від форми навчання (очна, заочна) в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного (далі – ТДАТУ);

1.1.2 Положення розроблено відповідно до:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII;
- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII;
- Закону України «Про систему професійних кваліфікацій» від 01.10.2012 № 5301-VI;
- Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 №1187;
- Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 № 519 (Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341);
- Листа Міністерства освіти і науки України від 05.06.2018 № 1/9-377 «Щодо надання роз'яснень стосовно освітніх програм»;
- Листа Міністерства освіти і науки України від 28.04.2017 №1/9-239;
- Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України 11 липня 2019 року № 977;
- Статуту Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (у новій редакції), затвердженого наказом МОН від 10.06.2019 №805;
- Положення про організацію освітнього процесу в ТДАТУ.

1.1.3 Положення ґрунтується на таких матеріалах:

- Довідника користувача ЄКТС (ред. 2015 р.);
- Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.);
- Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (14-15.05.2015 р., ESG 2015);
- Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584);
- Національного освітньо-наукового глосарія (2018 р.).

1.1.4 Дія цього Положення поширюється на всі відокремлені структурні підрозділи ТДАТУ.

1.2. Глосарій

У цьому Положенні терміни та скорочення вживаються в такому значенні:

Академічна мобільність (Academic mobility): можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі/закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічний ступінь (Academic degree): освітня кваліфікація, що присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти за результатами успішного виконання освітньої програми з вищої освіти (наприклад, ступінь бакалавра, ступінь магістра, ступінь доктора філософії).

Акредитація (Accreditation): оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності вищого навчального закладу/закладу вищої освіти за цією програмою на предмет:

- відповідності стандарту вищої освіти;
- спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;
- досягнення заявлених у програмі результатів навчання.

Атестація (Assessment/Attestation): встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Бакалавр (Bachelor, first cycle degree): освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти, який відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій України, та присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Вища освіта (Higher Education) — здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань. (Закон України «Про освіту», 2017 р.)

Гарант освітньої програми – науково-педагогічний або науковий працівник, який має науковий ступінь і стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як десять років для освітньо-наукового ступеня доктора філософії і ступеня магістра та п'ять років для освітніх ступенів бакалавра за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, та на якого покладено відповідальність за якість освітньої програми. Цей працівник/працівниця може виступати гарантом лише однієї освітньої програми.

Група забезпечення спеціальності - група педагогічних, науково-педагогічних та/або наукових працівників, для яких заклад освіти є основним місцем роботи, і які відповідають за виконання освітніх програм за спеціальністю на певних рівнях вищої та фахової передвищої освіти, післядипломної освіти для осіб з вищою освітою та осіб з освітньо-

кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, особисто беруть участь в освітньому процесі і відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами, тобто мають будь-які 7 здобутків, перелічених у п.30 Ліцензійних умов.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти (Level Two (Master)) — рівень вищої освіти, що відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності. (Закон України «Про вищу освіту», 2014 р.)

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, ЄКТС (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS): система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання; навантаження обліковується у кредитах ЄКТС. В ЄКТС навантаженню одного навчального року за денною формою відповідають 60 кредитів.

Загальні компетентності (Generic competences): компетентності, які формуються у здобувача вищої освіти в процесі навчання за даною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені із контексту однієї освітньої програми в іншу.

Знання (Knowledge): осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання бувають емпіричними (фактологічними) і теоретичними (концептуальними, методологічними).

Інтегральна компетентність (Integral competence): узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Кваліфікація (Qualification): офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом (ступінь, диплом, сертифікат або інше свідоцтво) про вищу освіту.

Класифікація галузей освіти та підготовки, Євростат (Classification of fields of education and training, EUROSTAT): класифікація освіти на основі системної характеристики освітніх програм, слугує інструментом збору, узагальнення та представлення статистичних даних про освіту в Європейському Союзі на основі Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) 1997.

Компетентнісний підхід (Competence-based approach): підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим.

Компетентність (Competence): динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. Компетентності лежать в основі кваліфікації випускника. Компетентність як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією як наданими особі повноваженнями.

Компетенція/компетенції (Competence, competency/competences, competencies): надані (наприклад, нормативно-правовим актом) особі (іншому суб'єкту діяльності) повноваження, коло її (його) службових й інших прав і обов'язків. Слід відрізнити поняття компетенції/компетенцій від компетентності/компетентностей як набутих реалізаційних здатностей особи.

Контроль якості (Quality control): процес оцінювання якості, який сфокусований на вимірюванні якості вищого навчального закладу/закладу вищої освіти або освітньої програми. Включає певний набір методів, процедур, інструментів, що розроблені та використовуються для визначення відповідності реальної якості встановленим стандартам. Ключовим елементом контролю якості є система доказів правильності оцінки якості.

Кредит ЄКТС (Credit ECTS): одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, яка використовується в Європейській кредитній трансферно-накопичувальній системі (ЄКТС), необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Певна кількість кредитів ЄКТС призначається всім компонентам освітньої програми та програмі в цілому. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин за Законом України «Про вищу освіту». Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Критерії оцінювання (Assessment criteria): стосовно оцінювання виконання вимог освітніх програм – описи того, що і на якому рівні має зробити здобувач вищої освіти для демонстрації досягнення результатів навчання.

Магістр (Master, second cycle degree): освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти, який відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій України, та присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Мобільність (Mobility): один із ключових принципів формування європейських просторів вищої освіти і досліджень, що передбачає різноманітні можливості для вільного переміщення студентів, викладачів, дослідників,

адміністраторів у цих просторах з метою академічного і загальнокультурного взаємозбагачення, слугує забезпеченню цілісності зазначених європейських просторів. Важливу роль у забезпеченні мобільності відіграють основні інструменти Болонського процесу – Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, Додаток до диплома, а також європейська і національні системи забезпечення якості вищої освіти.

Методи навчання – це впорядковані способи взаємопов’язаної діяльності викладачів і здобувачів вищої освіти, скеровані на вирішення навчально-виховних завдань вищої школи.

Методи оцінювання - це способи виявлення рівня засвоєння учбового матеріалу та оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями, вміннями та навичками.

Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО/ISCED): розроблена ЮНЕСКО як всеохопний статистичний опис національних систем освіти та методології для оцінки національних систем освіти порівняно з міжнародними рівнями. Основною одиницею класифікації МСКО є освітня програма. Крім того, МСКО класифікує програми за галузями знань, орієнтацією та призначенням програми.

Національна рамка кваліфікацій, (НРК) (National Qualifications Framework, NQF): цілісний міжнародний зрозумілий опис національної шкали кваліфікацій (у вигляді кваліфікаційних рівнів) у термінах компетентностей, через який всі кваліфікації та інші навчальні досягнення, зокрема у вищій освіті, можуть бути виражені й співвіднесені між собою в узгоджений спосіб. В Україні Національна рамка кваліфікацій затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2020 р. № 584.

Навчальний план (Degree course scheme) – розробляється вищим навчальним закладом на підставі освітніх компонентів, визначених освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою за кожною спеціальністю та визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу.

Освітній компонент (Educational component): самодостатня і формально структурована частина освітньо-професійної програми (наприклад, курс, модуль, навчальна дисципліна, семінар, виробнича практика тощо).

Освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма: єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання, які дають право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної кваліфікації.

Освітньо-професійна програма (Educational-professional program): розробляється проектною групою випускової кафедри (міжкафедральною групою), затверджується вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора для:

- першого рівня вищої освіти (бакалавр) – обсяг 180-240 кредитів ЄКТС;
- другого рівня (практичний профіль) (магістр) – обсяг 90-120 кредитів ЄКТС.

Освітньо-наукова програма (Educational-academic program): розробляється проектною групою, затверджується вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора для:

- першого освітньо-наукового рівня (магістр) – обсяг 120 кредитів ЄКТС;
- першого наукового рівня (доктор філософії).

Оцінювання студентів (Assessment of individual students): формалізований процес визначення рівня опанування студентом запланованих (очікуваних) результатів навчання, що є необхідним для вдосконалення навчального процесу, підвищення ефективності викладання, розвитку студентів.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти — рівень вищої освіти, що відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю. (Закон України «Про вищу освіту», 2014 р.)

Подвійний диплом/ступінь (Double diploma/degree): документи про вищу освіту, що надаються окремо кожним з двох вищих навчальних закладів після успішного завершення здобувачем вищої освіти спільної освітньої програми на певному циклі/рівні вищої освіти, яка узгоджена між цими вищими навчальними закладами.

Придатність (здатність) до працевлаштування (Employability): наявність у випускників компетентностей (знань, умінь, інших особистісних характеристик), що необхідні для успішного працевлаштування.

Програмні компетентності (Programme competences): найбільш важливі компетентності, що визначають специфіку та включаються в Профіль програми. Очікується, що програмні компетентності однакових програм в різних університетах є подібними чи порівнюваними між собою.

Програмні результати навчання (Programme learning outcomes): узгоджений набір 15-20 тверджень, які виражають, що здобувач вищої освіти повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми.

Проект Тюнінг (TUNING Project): проект Європейської Комісії «Налаштування освітніх структур в Європі», що реалізується з 2000 р. європейськими університетами при взаємодії із сферою праці та спрямований на формування загальної методології порівнюваності та сумісності рівнів і змісту освітніх програм у різних предметних галузях вищої освіти. Проект охоплює переважну більшість країн, що підписали Болонську декларацію,

включаючи Україну. Проект Тюнінг виходить з того, що академічні ступені (кваліфікації) у міжнародному плані можуть бути порівняними і сумісними, якщо порівнюване те, що здатні (компетентні) виконати їх власники, та якщо порівнювані відповідні профілі програм. При цьому не ставиться за мету розроблення уніфікованих загальноєвропейських освітніх програм із детермінованим переліком навчальних дисциплін і з визначеним змістом. За проектом визначено ключові загальні та предметно-специфічні (фахові) компетентності для окремих освітніх галузей. У рамках проекту також розроблені дескриптори циклу/рівня для значної кількості предметних областей.

Проектна група - визначена наказом керівника закладу освіти група педагогічних, науково-педагогічних та/або наукових працівників та інших стейкхолдерів, які відповідальні за започаткування освітньої діяльності за спеціальністю на певному рівні вищої освіти, фахової передвищої освіти та у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою. Представниками стейкхолдерів у складі проектної групи можуть виступати роботодавці, здобувачі вищої освіти, представники місцевих органів влади, випускники ВНЗ тощо.

Професійне визнання (Professional recognition): стосується права власника кваліфікації на практичну діяльність і відповідний професійний статус. У межах Європейського Союзу визнання в професійних цілях визначається як правовий акт, за яким компетентний орган у приймаючій країні визнає, що кваліфікація, отримана за кордоном, прийнятна для здійснення на її території законодавчо регульованої професійної діяльності.

Профіль програми (Programme profile): документ європейського зразка, створений для представлення в усталеній формі основної інформації про освітню програму. Дозволяє точно позиціонувати освітню програму серед інших, співвіднести з тематикою наукових досліджень, чим полегшити її розуміння всіма основними зацікавленими особами/стейкхолдерами: студентами, роботодавцями, дослідниками, викладачами, агенціями забезпечення якості тощо. Визначає предметну область, до якої належить дана освітня програма, її освітній рівень та специфічні особливості даної програми, які відрізняють її від інших подібних програм. Може бути самодостатнім документом або частиною Додатку до диплома.

Регульована професія (Regulated profession): професія, допуск до якої та/або діяльність у межах якої певним чином регулюється спеціальним законом або спеціальними адміністративними правилами.

Результати навчання (Learning outcomes): сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Результати навчання в сукупності із критеріями їх оцінювання визначають мінімальні вимоги до присвоєння кредитів, у той час, як виставлення оцінок ґрунтується на співставленні реальних навчальних досягнень студента із мінімальними

вимогами. Реальні результати навчання відрізняються від навчальних цілей (очікуваних результатів) тим, що стосуються навчальних досягнень студента, тоді як цілі навчання є намірами викладача (запланованими результатами). Термін «результати навчання» є одним з основних термінів Болонського процесу і важливий для розуміння та порівняння розмаїття академічних ступенів (кваліфікацій) в Європі, зміни освітньої парадигми з процесної на результатну. Останнє означає перехід від підходу в побудові освітніх програм і викладанні, орієнтованого на викладача, до студентоцентрованого підходу.

Соціальні навички (Soft skills) – результати навчання, що проявляються через вміння переконувати, полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, лідирувати, здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, брати на себе відповідальність, навички міжособистісного спілкування, ведення переговорних процесів, знання іноземних мов, ерудованість, креативність і т.п.

Спеціалізація (Specialization): складова спеціальності, що може визначатись закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму вищої або післядипломної освіти.

Спеціальність (Speciality/Specialty/Detailed field): деталізована предметна область освіти і науки, яка гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти і об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

Стандарт вищої освіти (Higher Education Standard): сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів/ закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів / закладів вищої освіти (наукових установ).

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Студентоцентрований підхід (Student-centered approach/Learner-centered approach): передбачає розроблення освітніх програм, які зосереджуються на результатах навчання, ураховують особливості пріоритетів

особи, що навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується із тривалістю освітньої програми.

Уміння (Skills): здатність застосовувати знання та розуміння для виконання завдань і розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) і практичні на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів.

Фахові (предметно-специфічні) компетентності (Subject specific competences): компетентності, які безпосередньо визначають специфіку (галузі знань/предметної області/спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію випускника, забезпечують індивідуальність кожній освітній програмі. В Європейському просторі вищої освіти за проектом Тюнінг розробляються описи та переліки компетентностей, результатів навчання для галузей знань і спеціальностей.

Якість вищої освіти (Quality in Higher Education): рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Якість вищої освіти є ключовим поняттям Болонського процесу. З метою її забезпечення розроблено Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.), Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015 р.), утворено Європейську асоціацію забезпечення якості вищої освіти (2004 р.) та Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти.

2. УМОВИ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ / ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ) ПРОГРАМИ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» ТДАТУ має право розробляти та реалізовувати одну або декілька освітніх (освітньо-професійних та освітньо-наукових) програм в межах ліцензованої спеціальності.

Освітні програми (далі – ОП) в рамках спеціальності є профільними спеціалізованими програмами. Для запровадження окремих спеціалізацій факультети мають право створювати профільні освітні програми, які мають різні назви або їх назви співпадають із назвами спеціалізацій (у випадку однієї освітньої програми за кожною спеціалізацією). Такі освітні програми акредитуються як окремі. При цьому освітня програма спеціалізації повинна забезпечувати виконання стандарту вищої освіти за спеціальністю і може бути спрямована на здобуття компетентностей, характерних для певної професії, визначених професійним стандартом або іншим документом.

Освітня програма (ОП) започатковується в межах ліцензованої спеціальності. Ліцензований обсяг для нової освітньої програми виділяється за рахунок вільних ліцензованих місць в межах певної спеціальності. Ліцензований обсяг за формами навчання затверджується рішенням вченої ради. Під час вступної кампанії розподіляти ліцензований обсяг заборонено.

За виконання освітніх програм за спеціальністю на певних рівнях вищої та фахової передвищої освіти, післядипломної освіти для осіб з вищою освітою та осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, відповідає група забезпечення спеціальності, група педагогічних, науково-педагогічних та/або наукових працівників, для яких заклад освіти є основним місцем роботи, які особисто беруть участь в освітньому процесі і відповідають кваліфікаційним вимогам.

Кваліфікація відповідно до спеціальності - кваліфікація особи, підтверджена документом про освіту чи науковий ступінь із відповідної спеціальності або підтверджена науковою, науково-педагогічною, педагогічною чи іншою професійною діяльністю за відповідною спеціальністю за не менш як сімома видами чи результатами, переліченими в пункті 30 Ліцензійних умов*

Група забезпечення спеціальності у кожному підрозділі закладу освіти, де здійснюється підготовка за спеціальністю, повинна складатися з науково-педагогічних або наукових працівників, які працюють у закладі освіти за основним місцем роботи та мають кваліфікацію відповідно до спеціальності і які не входять (входили) до жодної групи забезпечення такого або іншого закладу вищої освіти в поточному семестрі.

При цьому склад групи забезпечення повинен відповідати таким вимогам:

– частка тих, хто має науковий ступінь та/або вчене звання, встановлюється для найвищого рівня, за яким фактично провадиться освітня діяльність, і становить не менше 50 відсотків - бакалавра, 60 відсотків - магістра, доктора філософії;

– частка тих, хто має науковий ступінь доктора наук та/або вчене звання професора, встановлюється для найвищого рівня, за яким фактично провадиться освітня діяльність і становить не менше 10 відсотків загальної кількості членів групи забезпечення для рівня бакалавра, 20 відсотків - магістра, 30 відсотків - доктора філософії.

Кількість членів групи забезпечення є достатньою, якщо на одного її члена припадає не більше 30 здобувачів вищої освіти всіх рівнів, курсів та форм навчання з відповідної спеціальності.

Види і результати професійної діяльності особи за спеціальністю, яка застосовується до визнання кваліфікації, відповідної спеціальності:

1. наявність за останні п'ять років наукових публікацій у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз, рекомендованих МОН, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection;

2. наявність не менше п'яти наукових публікацій у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України;

3. наявність виданого підручника чи навчального посібника або монографії;

4. наукове керівництво (консультування) здобувача, який одержав документ про присудження наукового ступеня;

5. участь у міжнародних наукових проектах, залучення до міжнародної експертизи;

6. проведення навчальних занять із спеціальних дисциплін іноземною мовою в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік;

7. робота у складі експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН або галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, або Акредитаційної комісії, або їх експертних рад, або міжгалузевої експертної ради з вищої освіти Акредитаційної комісії, або трьох експертних комісій МОН/зазначеного Агентства, або Науково-методичної ради/науково-методичних комісій (підкомісій) з вищої освіти МОН;

8. виконання функцій наукового керівника або відповідального виконавця наукової теми (проекту), або головного редактора/члена редакційної колегії наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України, або іноземного рецензованого наукового видання;

9. керівництво школярем, який зайняв призове місце III-IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних предметів, II-III етапу Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів - членів Національного центру "Мала академія наук України"; участь у журі олімпіад чи конкурсів "Мала академія наук України";

10. організаційна робота у закладах освіти на посадах керівника (заступника керівника) закладу освіти/інституту/факультету/відділення (наукової установи)/ філії/кафедри або іншого відповідального за підготовку здобувачів вищої освіти підрозділу/відділу (наукової установи)/навчально-методичного управління (відділу)/лабораторії/іншого навчально-наукового

(інноваційного) структурного підрозділу/вченого секретаря закладу освіти (факультету, інституту)/відповідального секретаря приймальної комісії та його заступника;

11. участь в атестації наукових працівників як офіційного опонента або члена постійної спеціалізованої вченої ради (не менше трьох разових спеціалізованих вчених рад);

12. наявність не менше п'яти авторських свідоцтв та/або патентів загальною кількістю два досягнення;

13. наявність виданих навчально-методичних посібників/посібників для самостійної роботи студентів та дистанційного навчання, конспектів лекцій/практикумів/методичних вказівок/рекомендацій загальною кількістю три найменування;

14. керівництво студентом, який зайняв призове місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), або робота у складі організаційного комітету/журі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), або керівництво постійно діючим студентським науковим гуртком/проблемною групою;

15. наявність науково-популярних та/або консультаційних (дорадчих) та/або дискусійних публікацій з наукової або професійної тематики загальною кількістю не менше п'яти публікацій;

16. участь у професійних об'єднаннях за спеціальністю;

17. досвід практичної роботи за спеціальністю не менше п'яти років;

18. наукове консультування установ, підприємств, організацій протягом не менше двох років.

Під час визначення рівня наукової та професійної активності науково-педагогічного (наукового) працівника можуть зараховуватися здобутки за попередніми місцями роботи, п'ятирічний строк може продовжуватися на час перерви в роботі з об'єктивних причин (соціальна відпустка, призов/мобілізація на військову службу чи військова служба за контрактом, тривала хвороба тощо).

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

3.1. Порядок розробки освітніх програм.

1. Обґрунтування доцільності нової ОП ініціаторами програми;
2. Затвердження складу проектної групи;
3. Розробка освітньої програми;
4. Попереднє погодження змісту освітньої програми
5. Доопрацювання змісту ОП за обговорення;
6. Затвердження ОП.

3.1.1. Ініціювання розробки освітньої програми

Ініціаторами розробки нової освітньої програми можуть виступати окремі науково-педагогічні працівники, колективи кафедр, структурні підрозділи ТДАТУ.

Ініціатори програми готують письмове обґрунтування доцільності впровадження освітньої програми, яке подається на розгляд методичної комісії відповідного факультету. Дане обґрунтування має містити: номер та назву спеціальності, в межах якої запроваджується освітня програма, рівень вищої освіти, назву програми, аналіз тенденцій ринку праці та запитів роботодавців на підготовку фахівців за допомогою даної програми (в довільній формі).

Назви освітніх програм повинні мати ознаки (ключові слова) назви відповідних спеціальностей (спеціалізації, спеціалізацій), припускаючи повний збіг або використання парафраза, або за змістом відповідати цим назвам з урахуванням особливостей реалізації освітніх програм на основі сформованих кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного потенціалу закладу вищої освіти, його академічних традицій, інших особливостей освітнього процесу (спільне та подвійне дипломування, використання іноземних мов в освітньому процесі тощо).

У назвах освітніх програм також можуть зазначатись:

- назви типів програм підготовки бакалаврів і магістрів, що передбачені Міжнародною стандартною класифікацією освіти;
- назви професій та професійних назв робіт за Національним класифікатором «Державний класифікатор професій ДКП 003:2010», нових професій, які систематично зустрічаються в оголошеннях роботодавців або існують інші переконливі докази їх існування або попиту на них в майбутньому і для яких здійснюється підготовка здобувачів освіти в межах цієї освітньої програми (якщо освітня програма спрямована на присвоєння чи підготовку до присвоєння відповідних професійних кваліфікацій);
- назви ключових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, які відображені в стандарті (проекті стандарту) вищої освіти і є характерними саме для цієї освітньої програми, форми здобуття освіти, року набору тощо.

У дужках може зазначатись власна назва освітньої програми або відповідний знак для товарів і послуг, зареєстрований у встановленому порядку.

Необхідно уникати конфлікту назв, зокрема, не використовувати повністю або частково назви інших галузей освіти та спеціальностей (включаючи застарілі назви спеціальностей, які не відповідають даній спеціальності), характерних для них професій і професійних назв робіт, ключових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, назв освітніх програм.

Використання однакових чи практично однакових назв освітніх програм за різними спеціальностями є неприпустимим.

Методична комісія факультету має розглянути надане обґрунтування доцільності впровадження освітньої програми і прийняти рішення щодо створення проектної групи для розробки ОП. За умов позитивного рішення декан факультету готує службову записку ректору про склад проектної групи з розробки освітньої програми.

3.1.2 Вимоги до проектної групи з розробки освітніх (освітньо-професійних) програм.

Факультети створюють проектні групи, склад яких затверджується наказом ректора ТДАТУ на основі поданих службових записок від факультетів, керуючись такими рекомендаціями:

Проектна група повинна складатися з:

- науково-педагогічних або наукових працівників, які працюють у закладі освіти за основним місцем роботи та мають кваліфікацію відповідно до спеціальності і не входять (входили) до жодної проектної групи такого або іншого закладу вищої освіти в поточному семестрі (крім проектної групи з цієї ж спеціальності в даному навчальному закладі);

- інших стейкхолдерів, чия участь у розробці програми здатна підвищити її якісний рівень (професіонали за відповідною для ОП спеціальністю, представники органів місцевої влади, випускники ВНЗ, здобувачі вищої освіти тощо)

Керівником проектної групи призначається гарант освітньої програми. Керівник проектної групи не може в поточному навчальному році одночасно керувати іншими проектними групами, за винятком керівництва проектними групами за різними рівнями вищої освіти в межах однієї спеціальності в даному закладі вищої освіти.

Залежно від рівня освіти до складу проектної групи спеціальності встановлюються додаткові вимоги:

– для освітнього ступеня бакалавра у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та/або вчене звання;

– для освітнього ступеня магістра у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та вчене звання, з них один доктор наук та/або професор;

– для освітньо-наукового ступеня доктора філософії/доктора мистецтва у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та вчене звання, з них не менше двох докторів наук та/або професорів.

Вимоги до керівника проектної групи щодо наявності в нього не менше однієї статті у періодичному виданні, яке включене до однієї з наукометричних баз, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection, вводяться в дію через три роки після набрання чинності Ліцензійних умов, тобто з 23.05.2021.

3.1.3. Розробка освітньої програми

Проектна група готує освітню програму, обов'язковими компонентами якої є: профіль освітньої програми, перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність, характеристика форм атестації здобувачів вищої освіти, вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, пояснювальна записка щодо відповідності складових ОП.

Вимоги щодо оформлення освітньої програми деталізовані у п. 3

3.1.4 Попереднє погодження змісту освітньої програми

Випускова кафедра проводить методичний семінар щодо розгляду змісту освітньої програми з оформленням відповідного протоколу, організовує публічне інформування про освітню програму (не пізніше, ніж за місяць до впровадження ОП), організовує обговорення освітньої програми із стейкхолдерами (факт проведення яких закріплюється документально), подає проект освітньої програми на експертизу до відділу моніторингу якості освітньої діяльності ТДАТУ.

Відділ моніторингу якості освітньої діяльності університету здійснює внутрішню експертизу освітньої програми, рішення щодо якої оформлюється протоколом. Випускова кафедра отримує зовнішні рецензії/відгуки стейкхолдерів (представників академічної спільноти, роботодавців, випускників ЗВО, здобувачів вищої освіти тощо).

3.1.5. Доопрацювання змісту освітньої програми

Проектна група доопрацьовує освітню програму з урахуванням висновків експертизи і рецензій/відгуків стейкхолдерів. Деканат відповідного факультету формує навчальний план та графік навчального процесу за відповідною освітньою програмою (за підписом декана факультету). На підставі навчального плану проектна група розробляє матриці відповідності складових освітньої програми. Остаточний варіант освітньої програми розглядається на засіданні випускової кафедри та подається на схвалення до методичної комісії

факультету (факт розгляду фіксується підписами завідувача кафедри та голови методичної комісії за прикладом, наведеному у додатку 3).

3.1.6 Затвердження освітньої програми

Освітня програма затверджується рішенням вченої ради університету (що фіксується на титулі ОП – додаток 1) за погодженням з гарантом освітньої програми, деканом відповідного факультету та проректором з науково-педагогічної роботи університету (що фіксується у листі-погодженні ОП за зразком у додатку 2).

3.2 Оформлення опису освітньої програми

Освітня програма повинна містити такі структурні елементи:

Титульний аркуш.

Лист погодження.

Передмова.

1. Профіль освітньої програми
2. Перелік компонент освітньої програми.
3. Структурно-логічна схема освітньої програми
4. Форма атестації здобувачів вищої освіти
5. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.
6. Пояснювальна записка щодо опису відповідності складових ОП.
7. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня (освітньо-професійна) програма.

3.2.1 Титульний аркуш

При оформленні титульного аркуша освітньої (освітньо-професійної) програми потрібно вказати (додаток 1):

- повну назву закладу вищої освіти;
- повну назву освітньої (освітньо-професійної) програми;
- рівень вищої освіти (першого, бакалаврського / другого, магістерського),
- ступінь вищої освіти (бакалавр/магістр);
- шифри та назви галузі знань і спеціальності, що вказуються відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 року № 266 зі змінами;
- шифр та назву спеціалізації/предметної спеціальності (за наявності)
- підпис голови вченої ради університету, дату та номер протоколу вченої ради, на якій було затверджено освітню (освітньо-професійну) програму;

- дата введення в дію ОПП, підпис ректора університету, дата та номер наказу, яким було введено в дію освітню (освітньо-професійну) програму;
- місто та рік розробки і затвердження освітньої (освітньо-професійної) програми.

3.2.2 Лист погодження

При оформленні листа погодження освітньої (освітньо-професійної) програми повинні бути підписи із датою засвідчення (додаток 2):

- гаранта освітньо-професійної програми;
- декана факультету;
- проректора з науково-педагогічної роботи.

3.2.3 Передмова

При оформленні передмови освітньої (освітньо-професійної) програми потрібно вказати (додаток 3):

- склад розробників ОП: прізвища, імена, по батькові, посади, наукові ступені та вчені звання усіх розробників освітньої (освітньо-професійної) програми;

- перелік рецензій-відгуків зовнішніх стейкхолдерів. Рецензія-відгук формується зовнішніми стейкхолдерами (підприємства, організації, компанії тощо) з метою оцінки визначених в освітній (освітньо-професійній) програмі очікуваних результатів навчання (компетентностей), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

- номер протоколу та дату проведення засідання кафедри, на якій було розглянуто зміст освітньої (освітньо-професійної) програми);

- номер протоколу та дату проведення засідання методичної комісії факультету, на якій було розглянуто і схвалено зміст освітньої (освітньо-професійної) програми).

3.2.4 Профіль освітньої програми за спеціальністю

Профіль програми розробляється у вигляді таблиці

Профіль освітньої програми

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Вказується повна назва ЗВО та повна назва випускової кафедри з даної освітньої програми
Рівень вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Рівень вищої освіти визначається згідно зі статтею 5 Закону України «Про вищу освіту» в такій формі (одне з наведеного): - Перший (бакалаврський) рівень; - Другий (магістерський) рівень Назва освітньої кваліфікації вказується згідно стандарту вищої освіти (наприклад, бакалавр з економіки)

Офіційна назва освітньої програми	Вказується повна назва освітньо-професійної програм та шифр і назва спеціальності
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Вказується тип диплома (бакалавр або магістр), загальний обсяг кредитів ЄКТС та термін навчання
Наявність акредитації	Первинна або вказати яка за рахунком з пройдених акредитацій ОП
Цикл / рівень	Вказати цикл підготовки та кваліфікаційний рівень згідно Національної та Європейської рамок кваліфікацій (QF-EHEA, EQF-LLL) Бакалавр: НПК України – 6 рівень, FQ EHEA – перший цикл, EQF LLL – 6 рівень. Магістр: НПК України – 7 рівень, FQ EHEA – другий цикл, EQF LLL – 7 рівень.
Передумови	Слід зазначити вимоги щодо попередньої освіти здобувача
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	Вказується дата початку дії освітньої програми та дата її завершення
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	Надається адрес посилання на web-сторінку, де розміщена освітня програма
2. Мета освітньої програми	
Коротко вказується мета щодо підготовки фахівців зі сферою застосування їх знань і вмінь	
3. Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань)	Зазначаються шифр та назва галузі знань згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей (постанова КМУ від 29.04.2015 № 266 зі змінами).
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна або освітньо-наукова
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна/спеціальна освіта в галузі/предметній області/спеціальності Ключові слова:
Особливості програми	Вказати особливості програми у закладі вищої освіти та поглиблене засвоєння особливих компетентностей. Також можуть вказуватися узгодженість програми з програмами інших країн, експериментальний характер програми, бази практик тощо.

4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Сфери працевлаштування зазначаються згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010, а можливі посади із Класифікатора професій ДК 003:2010 з відповідними шифрами
Продовження освіти	Описуються можливості, вимоги та/або рекомендації щодо продовження освіти.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Вказати методи і форми навчання за даною освітньою програмою (наприклад, лекційні, лабораторні, практичні, семінарські заняття, розв'язання ситуаційних завдань, самостійне навчання, студоцентроване навчання на основі компетентнісного підходу з використанням платформи Moodle, дуальна освіта тощо)
Оцінювання	Форми контролю та методи оцінювання (наприклад, поточне опитування, тестовий контроль, захист звіту з практики, захист курсової роботи тощо)
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Вказується відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності ІК.
Загальні (універсальні)	Вказується відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності ЗК1.
	ЗК2.

Спеціальні (фахові)	Вказується відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності ФК1.
	ФК 2.

7. Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання, визначені стандартом вищої освіти спеціальності	Вказується відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності РН1.
	РН2.
	...
	РНn.
Програмні результати навчання, визначені закладом вищої освіти	Вказуються результати з урахуванням особливостей освітньої програми та вимог роботодавців (не більше 5) РН (n+1).
	РН (n+2)
	...

8. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Матеріально-технічне забезпечення	Вказується матеріально-технічна база, яка використовується при реалізації освітньої програми (навчальні аудиторії, комп'ютерні класи, бібліотека тощо)
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Електронні навчальні курси дисциплін на освітньому порталі Moodle http://op.tsatu.edu.ua , Наукова бібліотека http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/ , Методичні кабінети структурних підрозділів тощо
9. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Система ECTS з обсягом 1 кредиту 30 годин
Міжнародна кредитна мобільність	За наявності
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	За наявності

3.2.5. Перелік компонент освітньої програми

Заповнюючи Перелік компонент освітньо-професійної програми, необхідно відобразити обов'язкові та вибіркові компоненти освітньо-професійної програми.

До компонент освітньо-професійної програми входять:

- дисципліни;
- курсові роботи (проекти);
- практики;
- кваліфікаційний екзамен;
- кваліфікаційна робота (проект).

Також потрібно вказати кількість кредитів, які заплановані на компоненту та форму підсумкового контролю.

При плануванні обов'язкових та вибіркових компонент освітньо-професійної програми слід враховувати те, що студенти мають право згідно із Законом України «Про вищу освіту» (ст. 62, п.1, п.п. 15) на «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу».

Слід врахувати, що студенту має надаватись право вибору дисциплін. Пропозиція вибору блоків дисциплін може допускатись у випадку формування так званих *minor*. *Minor* – це мінімальний набір освітніх компонент, що дозволяє здобувачеві вищої освіти оволодіти певними компетентностями з іншої галузі або спеціальності. Наприклад, здобувач вищої освіти з будь-якої технічної спеціальності може обрати собі *minor* з економіки або з іноземної мови.

Перелік компонент ОП подається у вигляді таблиці

Таблиця 1

Перелік компонент освітньої програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ			
<i>Обов'язкові дисципліни</i>			
OK1			
OK2			
....			
<i>Всього за циклом загальної підготовки</i>			
ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ			
<i>Обов'язкові дисципліни</i>			
OK6			
OK7			
<i>Всього</i>			
<i>Практики</i>			
OK n-1			
OK n			
<i>Всього</i>			
<i>Всього за циклом професійної підготовки</i>			
ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТА			
BK1	Дисципліна спрямування/ Майнор 1 /Дисципліна за вибором №1		
BK2			
...			
<i>Всього дисциплін за вибором студента</i>			
ІНШІ СКЛАДОВІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ			
Підготовка до атестації здобувачів вищої освіти			
Атестація здобувачів вищої освіти			
<i>Всього за іншими складовими</i>			
Разом за обов'язковою частиною підготовки			
Разом за вибірковою частиною підготовки			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ			

3.2.6 Структурно-логічна схема освітньої програми

Структурно-логічна схема ОП може подаватися у вигляді таблиці або графічно, де необхідно відобразити логічну послідовність вивчення компонент освітньої програми посеместрово та продемонструвати їх взаємозв'язок.

3.2.7 Форма атестації здобувачів вищої освіти

Представляється у формі таблиці

Атестація здобувачів вищої освіти

<p>Форми атестації здобувачів вищої освіти</p>	<p>Подається інформація про види (форми) підсумкової атестації.</p> <p>Форми атестації (перелік не є вичерпним):</p> <ul style="list-style-type: none"> - публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної роботи; - атестаційний екзамен (екзамени); - єдиний державний кваліфікаційний екзамен за спеціальністю у встановленому порядку; - публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної роботи та атестаційний екзамен (екзамени); - публічний захист (демонстрації) кваліфікаційної роботи та єдиний державний кваліфікаційний екзамен за спеціальностями у встановленому порядку; - державний кваліфікаційний екзамен за спеціальністю у встановленому порядку; - атестаційний екзамен (екзамени) та єдиний державний кваліфікаційний екзамен за спеціальністю у встановленому порядку тощо. <p><i>Приклад:</i> Атестація випускників освітньо-професійної програми проводиться у формі атестаційного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи.</p>
<p>Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)</p>	<p>У цьому пункті слід стисло описати основні вимоги до кваліфікаційних робіт, враховуючи такі рекомендації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не допускається регламентувати обсяг (кількість сторінок) та структуру роботи; - зазначаються специфічні особливості перевірки на плагіат; - перераховуються умови розміщення кваліфікаційної роботи для оприлюднення у репозитарії закладу вищої освіти (окремо визначаються умови для розміщення робіт, що містять інформацію з обмеженим доступом) <p><i>Приклад:</i> Кваліфікаційна робота здобувача ступеня вищої освіти магістра зі спеціальності _____ є самостійним розгорнутим дослідженням, що відображає інтегральну</p>

	<p>компетентність її автора та підводить підсумки набутих ним знань, вмінь та навичок з основних дисциплін, передбачених навчальним планом.</p> <p>Кваліфікаційна робота передбачає розв'язання складної задачі і проблеми у галузі ____, що вимагає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>Випускник повинен засвідчити, що оволодів необхідними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах.</p> <p>Стан готовності кваліфікаційної роботи здобувача ступеня вищої освіти магістра до захисту визначається науковим керівником.</p> <p>Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання магістром його індивідуального навчального плану.</p> <p>До захисту допускаються кваліфікаційні роботи, виконані здобувачем ступеня вищої освіти магістра самостійно із дотриманням принципів академічної доброчесності.</p> <p>Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат.</p> <p>Кваліфікаційна робота до захисту розміщується у репозитарії ТДАТУ.</p> <p>Установлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти відбувається через підсумкову атестацію, яка здійснюється відкрито і гласно на засіданні екзаменаційної комісії.</p>
<p>Вимоги до комплексного державного кваліфікаційного екзамену (за наявності)</p>	<p>Указуються вимоги до структури та/або особливих умов проведення комплексного державного кваліфікаційного екзамену</p> <p><i>Приклад:</i></p> <p>Комплексний державний кваліфікаційний екзамен складається з двох частин: із теоретичної - тестова перевірка знань, і практичної – розв'язання творчого завдання, що дозволяє перевірити рівень сформованості відповідних умінь та навичок.</p>
<p>Вимоги до публічного захисту (за наявності)</p>	<p>Потрібно стисло описати вимоги до процедури та/або особливих умов проведення публічного захисту.</p> <p><i>Приклад:</i></p> <p>Публічний захист кваліфікаційної роботи відбувається з допомогою презентації, розробленої у програмі Microsoft Office Power Point, кількість слайдів-__ тощо.</p>

3.2.8 Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Заповнюючи цей розділ, слід зупинитися на системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, яка функціонує в університеті (Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти у ТДАТУ), та перерахувати процедури і заходи для забезпечення якості освіти для здобувачів, що навчаються саме за цією освітньою (освітньо-професійною) програмою:

- проведення моніторингу змісту освітньої (освітньо-професійної) програми, періодичність перегляду;
- наявність щорічного оцінювання здобувачів вищої освіти (форма проведення), науково-педагогічних працівників (форма проведення);
- підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, що забезпечують освітній процес за цією програмою;
- наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, інформаційних ресурсів і систем для ефективного управління освітнім процесом;
- розміщення інформації про освітню (освітньо-професійну програму) для можливості публічного перегляду;
- дотримання академічної доброчесності (перерахувати наявні заходи і процедури);
- вказати інші наявні процедури і заходи.

3.2.9. Пояснювальна записка щодо відповідності складових ОП

Узгодженість складових елементів освітньої програми демонструється через відповідність:

- компетентностей ОП дескрипторам Національної рамки кваліфікацій – наводиться в тому випадку, якщо стандарт вищої освіти зі спеціальності не затверджено (таблиця 1);
- програмних результатів визначеним ОП компетентностям (таблиця 2);
- програмних результатів навчання компонентам освітньої програми (таблиця 3);
- програмних компетентностей компонентам освітньої програми (таблиця 4).

При заповненні матриці необхідно:

- по горизонталі зазначити всі закодовані програмні компетентності;
- по вертикалі зазначити дескриптори НРК;
- на перетині буквеними позначеннями «ЗН1, ЗН2, УМ1, К1, К2, АВ1, АВ2» продемонструвати взаємозв'язок між компетентностями та дескрипторами НРК.

Таблиця 1.

Матриця відповідності визначених освітньою програмою компетентностей дескрипторам Національної рамки кваліфікацій

Класифікація компетентностей	Дескриптори НРК			
	Знання ЗН1 _____ (назва) ЗН2 _____ (назва)	Уміння УМ1 _____ (назва)	Комунікація К1 _____ (назва) К1 _____ (назва)	Автономія та відповідальність АВ1 _____ (назва) АВ2 _____ (назва)
	Загальні компетентності			
ЗК1				
ЗК2				
....				
Спеціальні (фахові) компетенції				
ФК1				
ФК2				
...				

За наявності затвердженого стандарту вищої освіти дана матриця не наводиться.

Таблиця 2

Матриця відповідності визначених освітньою програмою результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Компетентності								
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності				Спеціальні (фахові) компетентності			
		ЗК1	ЗК2	...	ЗК _n	ФК1	ФК2	...	ФК _n
РН1									
РН2									
...									

При заповненні матриці необхідно:

- по горизонталі зазначити всі закодовані програмні результати навчання;
- по вертикалі зазначити всі закодовані компетентності;
- на перетині знаком «+» визначається взаємозв'язок між результатами навчання та компетентностями.

При цьому інтегральна компетентність буде пов'язана з усіма програмними результатами.

Слід прийняти до уваги, що кожний програмний результат навчання має бути (бажано) пов'язаний (ти) не менше, ніж з п'ятьма компетентностями (включно з інтегральною).

За наявності затвердженого стандарту вищої освіти дана матриця переноситься в освітню програму для програмних результатів навчання,

визначених стандартом вищої освіти спеціальності, та розширюється за рахунок доповнення програмних результатів навчання, визначених закладом вищої освіти.

Таблиця 3

Матриця відповідності програмних результатів навчання та обов'язкових освітніх компонент

Результати навчання	Обов'язкові освітні компоненти			
	ОК1	ОК2	...	ОК _n
РН1 (назва)				
РН2 (назва)				
...				

При заповненні матриці необхідно:

- по горизонталі зазначити всі закодовані компоненти освітньої програми;
- по вертикалі зазначити всі закодовані результати навчання;
- на перетині знаком «+» визначається взаємозв'язок між програмними результатами навчання та обов'язковими компонентами ОП.

Таблиця 4

Матриця відповідності визначених освітньою програмою компетентностей та обов'язкових компонент ОП

Компетентності	Обов'язкові освітні компоненти			
	ОК1	ОК1	...	ОК _n
Загальні:				
ЗК1				
...				
Спеціальні (фахові)				
ФК1				
...				

При заповненні матриці необхідно:

- по горизонталі зазначити всі закодовані обов'язкові компоненти;
- по вертикалі зазначити всі компетентності;
- на перетині знаком «+» визначається взаємозв'язок між обов'язковими компонентами та компетентностями.

Слід врахувати, що одна й та сама компетентність може відповідати різним компонентам освітньо-професійної програми.

3.2.10. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма

У цьому розділі слід перерахувати усі нормативні документи, якими керувалася проектна група під час розробки освітньої (освітньо-професійної) програми.

Оформлення переліку літератури потрібно узгоджувати з вимогами ДСТУ 8302:2015.

Гарант освітньо-професійної програми _____
 підпис *ініціали та прізвище*

4. ОНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ (ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ/ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ) ПРОГРАМ

Перегляд освітніх програм відбувається за результатами їх моніторингу за участю групи забезпечення спеціальності, здобувачів вищої освіти, роботодавців, академічної спільноти, відділу моніторингу якості освітньої діяльності щорічно наприкінці навчального року та оформлюється відповідними протоколами.

Перегляд освітніх програм з метою їх удосконалення здійснюється у формах оновлення або модернізації.

4.1 Моніторинг та удосконалення освітньої програми

Процедури моніторингу і періодичного перегляду освітніх програм регламентується «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості в ТДАТУ».

Освітня програма може оновлюватися частково в частині всіх компонентів, крім місії (цілей), компетентностей і програмних результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти.

Підставою для оновлення ОП можуть виступати:

- ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми та / або академічної ради ОП і / або викладачів програми;

- результати оцінювання якості ОП (такі результати можуть бути отримані під час самообстеження ОП, опитувань здобувачів вищої освіти, випускників, роботодавців, адміністративних перевірок, внутрішнього і зовнішнього аудиту та інших процедур);

- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і / або інших ресурсних умов реалізації освітньої програми.

Оновлення відображаються у відповідних структурних елементах ОП: переліку компонентів освітньої програми, у навчальному плані, матрицях, робочих програмах навчальних дисциплін, програмах практик і т.п..

Якщо зібрана інформація показує розбіжність між передбаченим навантаженням і часом, який фактично необхідний більшості здобувачів вищої освіти для досягнення визначених результатів навчання, необхідно переглянути навчальне навантаження, кредити, результати навчання або заходи та методи навчання й викладання. Це може також потребувати перепроєктування освітньої програми та її освітніх компонентів.

4.2 Модернізація освітньої програми

Модернізація освітньої програми має на меті більш значну зміну в її змісті та умовах реалізації, ніж при плановому оновленні, і може торкатися також мети (місії), програмних навчальних результатів ОП. Зміна виду

освітньої програми також відноситься до модернізації. Особливим випадком модернізації ОП є включення в неї нових неформальних спеціалізацій.

Модернізація ОП може проводитися:

- за фактом впровадження нового стандарту вищої освіти;
- з ініціативи керівництва університету / факультету, в разі незадовільних висновків про її якість в результаті само обстеження або аналізу динаміки набору здобувачів вищої освіти;
- з ініціативи гаранта освітньої програми та / або вченої ради при:
 - відсутності набору вступників на ОП;
 - при наявності висновків про недостатньо високу якість ОП за результатами різних процедур оцінки якості ОП;
- з ініціативи основних стейкхолдерів;
- з ініціативи групи забезпечення спеціальності з метою врахування змін, що відбулися в науковому професійному полі, в яких реалізується ОП, а також змін ринку освітніх послуг або ринку праці.

Обов'язкове залучення до модернізації освітніх програм представників ключових роботодавців, зовнішніх по відношенню до даної ОП експертів (як з професійної спільноти ТДАТУ, так і незалежних).

Модернізована освітня програма разом з обґрунтуванням внесених до неї змін повинна пройти затвердження в порядку, передбаченому п. 3.1.3-3.1.6. цього Положення.

Повторне затвердження освітніх програм відбувається з ініціативи групи забезпечення спеціальності або факультету, що реалізує таку ОП, в разі її значного оновлення. Значним вважається оновлення складу ОП (складу дисциплін, практик і їх обсягу в кредитах ЄКТС) більш ніж на 50%.

Освітні програми однієї спеціальності мають відрізнятися не більше ніж на 25% (60 кредитів для освітнього рівня бакалавр, 24 кредити для освітнього рівня магістр).

5. ПОРЯДОК ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітня програма може бути вилучена з переліку ОП, що реалізуються в університеті, за таких умов:

- з ініціативи факультету, при їх відмові від реалізації ОП;
- з ініціативи університету (за поданням приймальної комісії), у разі відсутності набору здобувачів вищої освіти на навчання за ОП протягом 2 років;
- у разі переформатування ОП. У цьому випадку об'єднана або роз'єднана освітня програма розробляється і проходить затвердження як нова, а за тими освітніми програмами, що реалізувалися до пере форматування, припиняється набір здобувачів вищої освіти на навчання. Після завершення навчання здобувачів вищої освіти на останньому курсі (році) освітня програма вилучається з переліку ОП, що реалізуються в університеті;
- з ініціативи університету (за поданням навчального відділу), якщо в результаті будь-якої з процедур зовнішньої або внутрішньої оцінки якості освітньої програми отримано висновки про її низьку якість.

Рішення про вилучення освітньої програми з числа ОП, що реалізуються в університеті, приймає вчена рада ТДАТУ.

6. ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Вимоги до освітньої програми та результатів навчання:

- реалізується відповідно до плану розвитку, концепції інноваційного розвитку та Статуту ТДАТУ;
- сприяє виконанню місії та досягнення цілей університету;
- враховує потреби ринку праці та цільової групи (вступники, батьки, роботодавці);
- орієнтована на конкретну професію;
- назва узгоджується із змістом;
- методи і форми навчання, у т.ч. обсяги самостійної роботи здобувачів вищої освіти та виробничої практики, сприяють досягненню цілей освітньої програми;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути сформульовані таким чином, щоб слугувати основою для оцінювання знань і навичок випускників, які навчалися за цією програмою;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають бути адекватними і порівнюваними з результатами навчання відповідного рівня вищої освіти;
- цілі і результати навчання за освітньою програмою мають відповідати вимогам і тенденціям законодавства, що регулює відповідну професійну сферу;
- при існуванні професійного стандарту, цілі та результати навчання мають враховувати необхідність набуття та застосування знань і навичок, зазначених у стандарті;
- практична підготовка (практики), що необхідна для досягнення результатів навчання, має забезпечувати набуття і застосування здобувачами вищої освіти ефективних методів роботи;
- організація проведення практик має бути чітко регламентована, вимоги для її успішного завершення визначені;
- здобувачам вищої освіти має бути надана інструкція щодо проходження практик та відповідне керівництво у робочому середовищі.

ДОДАТКИ

**Додаток 1
до Положення**

Зразок титулу освітньої програми

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

галузі знань 26 Цивільна безпека

Кваліфікація: Бакалавр з цивільної безпеки

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради _____ /д.т.н., проф. Володимир КЮРЧЕВ
(протокол № _____ від _____ 2021 р.)

Освітня програма вводиться в дію з 1.07.2021 р.

Ректор _____ / д.т.н., проф. Володимир КЮРЧЕВ
(наказ № __ від " __ " _____ 2021 р.)

Мелітополь, 2021

Зразок

**ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньої програми**

Гарант освітньо-професійної програми

_____ к.т.н., доцент Ірина МОХНАТКО

«__» _____ 2021 р.

Декан факультету агротехнологій та екології

_____ к.с-г.н., доцент Ірина ІВАНОВА

«__» _____ 2021 р.

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ к.т.н., доцент Олександр ЛОМЕЙКО

«__» _____ 2021 р.

Зразок передмови до освітньої програми

ПЕРЕДМОВА

Розробники освітньо-професійної програми:

Мохнатко Ірина Миколаївна - гарант освітньої програми, керівник проектної групи, кандидат технічних наук, доцент кафедри цивільної безпеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Яцух Олег Васильович - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри цивільної безпеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Мазілін Сергій Дмитрович - кандидат технічних наук, доцент кафедри цивільної безпеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Зоря Михайло Віталійович - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри цивільної безпеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Морозовський Володимир Володимирович – директор комунального підприємства «Чистота» Мелітопольської міської ради Запорізької області;

Нідялко Андрій – здобувач вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 263 Цивільна безпека Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Ромась Володимир Іванович – провідний інженер з охорони праці Мелітопольських високовольтних електричних мереж ВАТ «Запоріжжяобленерго»;

Никифоров Сергій Валентинович – начальник Мелітопольського відділення управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України у Запорізькій області.

Розглянуто на засіданні кафедри цивільної безпеки
Протокол № _____ від _____ 2021 р.

Схвалено методичною комісією факультету агротехнологій та екології
Протокол № _____ від _____ 2021 р.